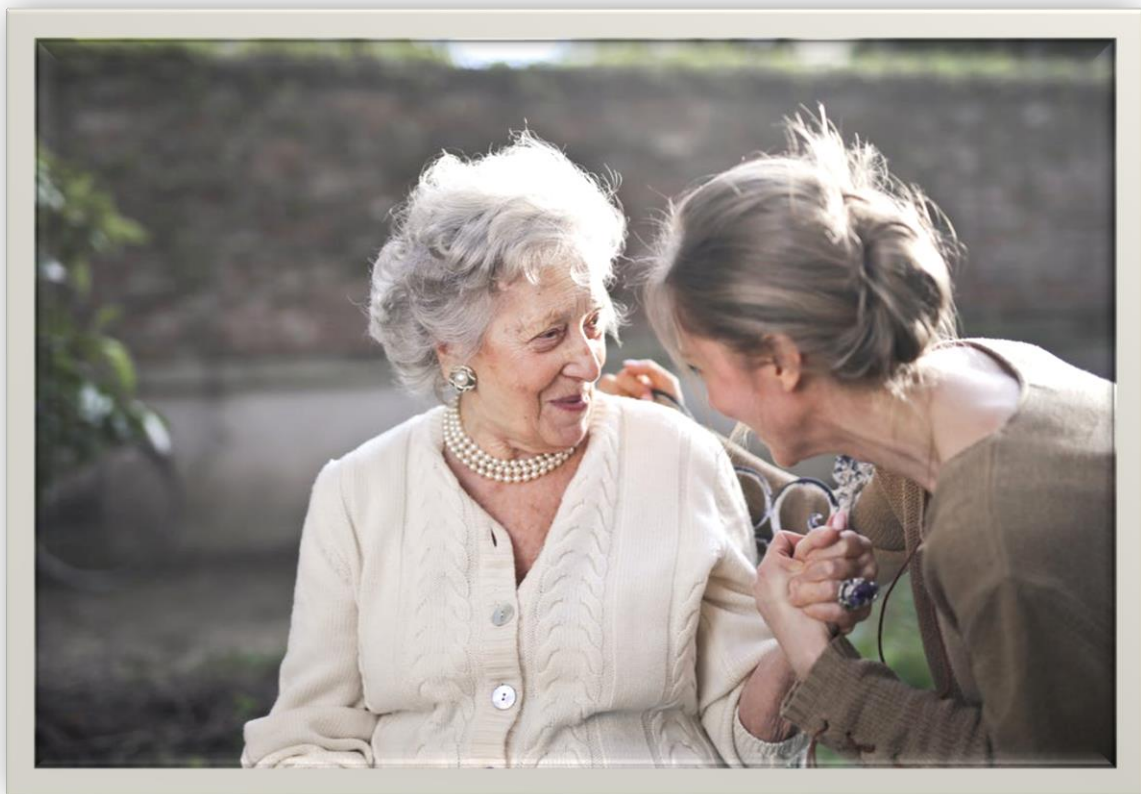

ASIAKKAANA MUISTISAIRAS

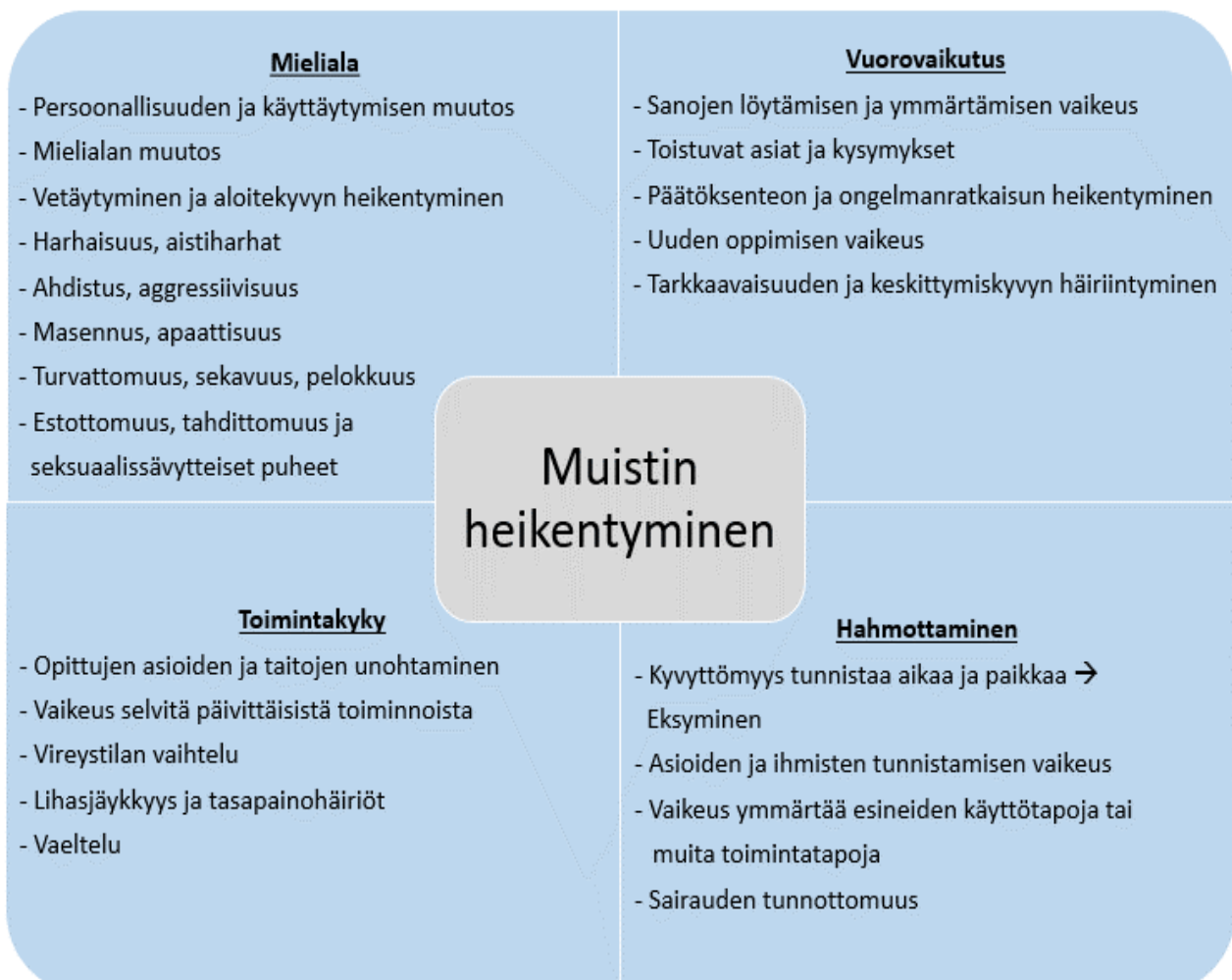
Toiminnanohjaus ja vuorovaikutus

Muistisairaudet ja oireet

Etenevät muistisairaudet rappeuttavat aivoja ja heikentävät toimintakykyä. Yleisimmät muistisairaudet ovat Alzheimerin tauti, verisuoniperäinen muistisairaus, Lewyn kappale -tauti, Parkinsonin tautiin liittyvä muistisairaus ja otsa- ohimolohkorappeutumasta johtuva muistisairaus. Oireiden ja toimintakyvyn perusteella muistisairaudet voidaan jaotella neljään vaiheeseen, joita ovat varhainen vaihe, lievä vaihe, keskivaikea vaihe ja vaikea vaihe.

Muistisairaus heikentää edetessään muistin ja tiedonkäsittelyn alueiden lisäksi työ- ja toimintakykyä, hahmottamista, ja asioiden tunnistamista sekä kielellisiä toimintoja. Muistisairaus heikentää kykyä selviytyä itsenäisesti päivittäisistä toiminnoista. Heikentyneillä osa-alueilla tarvitaan enemmän ohjausta, tukea ja ymmärrystä. On tärkeä ottaa huomioon, että muistisairas ei käyttydy hankalasti ilman syytä tai ole tahallaan ilkeä. Suuri osa ”käyttöoireista” on muistisairaana tarpeiden ilmaisua. Muistisairaudet ovat etenemiseltään ja oireiltaan aina yksilöllisiä.

Vuorovaikutus ja kohtaaminen

Arvostava, kunnioittava ja tasavertainen kohtaaminen on osa vuorovaikutusta. Muistisairas ihminen haluaa tulla kuulluksi ja ymmärretyksi juuri sillä hetkellä, siinä ajassa ja tilanteessa, jonka hän kokee sillä hetkellä. Muistisairas ihminen voi ajoittain elää menneessä ja silloin mielessä oleva hetki on totta hänelle. Avustaminen on aina vuorovaikutusta ja jokaisessa vuorovaikutus tilanteessa avustettavan tulisi ymmärtää mitä hänelle tapahtuu. Jos sanallinen tai sanaton ohjaaminen eivät riitä, voidaan kokeilla myönteistä kosketusta, vaikka kämmenselän tai olkapään päälle, jolla voidaan saada pelokas tai kivulias avustettava rauhoittumaan. Kosketuksen myötä voidaan myös tarvittaessa ohjata tuettavan liikettä toivottuun suuntaan.

Kohtaaminen on tärkeä vuorovaikutustilanne, jossa on hyvä luoda turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri. Muistisairaahan ihmisen kohtaamisessa tärkeää on kohdata muistisairas arvokkaana yksilönä, kunnioittaa itsemääräämisoikeutta ja puhutella kohteliaasti.

Onnistunut kohtaaminen

- Luo rauhallinen, kiireetön ja myönteinen tilanne.
- Varaa riittävästi aikaa.
- Huomioi ilmeet, eleet ja äänensävy.
- Samalla tasolla oleminen ja katsekontakti.
- Puhu selkeästi ja rauhallisesti, käytä tuttuja sanoja.
- Anna vastaamiselle aikaa.
- Esitä yksi asia kerrallaan ja tarvittaessa toista se uudelleen.
- Huomioi ympäristön vaikutukset, valaistus ja rauhallinen tila.
- Puhu ensisijaisesti muistisairaalle ja tarvittaessa selvennä asioita toiselle henkilölle.
- Myötäeläminen: tunnetilan myötäileminen ja sanoittaminen.
- Osallisuuden kokeminen: mahdollistetaan omien voimavarojen käyttäminen.
- Kannustava ohjaaminen ja tukeminen, vältetään puolesta tekemistä.
- Itsemääräämisoikeuden huomioiminen. Ei pakoteta mihinkään.

Haasteelliset tilanteet

Muistisairaus heikentää usein aivojen otsalohkon toimintaa, minkä seurauksena käyttäytymiseen voi tulla muutoksia. Tärkeää on huomioida, miten muistisairas kohdataan ja häntä kohdellaan. Muistisairas on edelleen arvokas ihminen tarpeineen ja elämäntarinoineen, vaikka käytös muuttuisi. Muistisairas ei ehkä pysty ilmaisemaan tarpeitaan riittävän ymmärrettävästi, joten usein ne ilmenevät käytöksen myötä. Meidän tärkeä tehtävämme on kuulla muistisairasta ja omalla hienovaraisella toiminnalla saada asian tarkoitusta selville. Omalla toiminnallamme voimme vaikuttaa asioihin myönteisesti.

- **Turvattomuus** → Tutut asiat rauhoittavat ja kiinnittävät hetken. Rauhallisella olemuksella voidaan viestittää, että voidaan auttaa ja ollaan sinua varten.
- **Pelko** → On ahdistavaa, jos ei tiedä mitä tapahtuu, puhu rauhallisesti ja selitä mitä tehdään ja miksi tehdään.
- **Ärtyneisyys** → Riittävä lepo, ravinto, nesteytys, puhtaus ja tarpeilla käyminen sekä kivun huomiointi. Tarjotaan tarvittaessa juomista tai välipalaa, ohjataan/ neuvotaan reitti wc:hen.
- **Levottomuus** → Viestitä omalla toiminnalla rauhallisuutta ja myönteisyyttä. Tarvittaessa anna mielekästä tekemistä, joka auttaa purkamaan energiaa.
- **Aggressiivisuus** → Tarvittaessa anna tilanteen rauhoittua hetken. Positiivinen huomio, juttelu ja kannustaminen. Tarvittaessa pyydä apua. Joskus hoitajan vaihtaminen voi rauhoittaa tilanteen.

